

Στην είσοδο του 21ου αιώνα. Σύγχρονες τάσεις της κυπριακής παιδικής λογοτεχνίας

Κατερίνα Καρατάσου
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας
Πανεπιστήμιο Frederick

Περίληψη

Στόχος της εργασίας που ακολουθεί είναι μια προπαρασκευαστική χαρτογράφηση των σύγχρονων ειδολογικών τάσεων της κυπριακής παιδικής λογοτεχνίας των αρχών του 21ου αιώνα, ειδικότερα του ελληνόφωνου κλάδου της. Στο προσκήνιο αυτής της εικόνας βρίσκεται το λογοτεχνικό προϊόν: τα κείμενα, η γλώσσα, οι τρόποι και οι μορφές τους. Μετά από μια συνοπτική αναφορά στις διεθνείς εξελίξεις στον τομέα της παιδικής λογοτεχνίας, δίνονται ορισμένα πρώτα στοιχεία γενικότερων τάσεων στο πεδίο, ιδίως της συνύπαρξης του παραδοσιακού με το σύγχρονο, και διαγράφεται το προφίλ μιας νέας λογοτεχνικής γενιάς: της γενιάς του 2000. Στη συνέχεια, η εργασία εστιάζεται στις έννοιες που παίρνει το «σύγχρονο» στο πολιτισμικό σύστημα αναφοράς της Κύπρου και, κυρίως, τα λογοτεχνικά είδη που του δίνουν περιεχόμενο.

Εισαγωγή. Μια γρήγορη ματιά στις διεθνείς εξελίξεις

Η παιδική λογοτεχνία στις πιο προωθημένες εκφράσεις της κινείται εδώ και τρεις δεκαετίες τουλάχιστον στην επικράτεια του μεταμοντέρνου και της κουλτούρας των συγκλίσεων και των μείξεων. Στοιχεία αυτών των δύο κυρίαρχων τάσεων είναι, ανάμεσα σε άλλα:

- 1.** Οι σύνθετες μορφές αφηγηματικής ποιητικής, που βασίζονται σε μη γραμμικές, ανοικτές δομές, και αναγνωρίζουν στην ανάγνωση μια ιδρυτική στιγμή του νοήματος (Cadden, 2010).
- 2.** Η πολυφωνία, η αξιοποίηση της ποπ κουλτούρας, η παιγνιώδης συνομιλία με τον Κανόνα και τα κλασικά κείμενα, η μείξη λογοτεχνικών ειδών και τρόπων – γενικά η συνέργεια πολλαπλών λόγων ως αποθεμάτων για τη σύνθεση κόσμων που παρουσιάζονται μέσα από διαφορετικές οπτικές γωνίες (Cadden, 2011· Nikolajeva, 1996).
- 3.** Η διάχυση μεταμυθοπλαστικών τεχνικών στο εικονογραφημένο βιβλίο έως του σημείου να μπορούμε να μιλάμε για ένα νέο υποείδος, το μεταμοντέρνο εικονογραφημένο βιβλίο (Goldstone, 2004) – αν και ούτε το παιδικό ούτε πολύ περισσότερο το εφηβικό μυθιστόρημα απέχουν από τις προκλήσεις του μεταμοντέρνου, ιδίως σε ό,τι αφορά στην συστηματική προβολή της μυθοπλασίας ως κατασκευής, της ιστορίας ως αναπαράστασης αλλά και της ανάγνωσης ως αλληλεπίδρασης, ως δυναμικής και παιγνιώδους διαδικασίας (Cadden, 2011).

4. Η υπονόμηση των απολύτως διαχωρισμένων αναπαραστάσεων του παιδιού, του εφήβου και του ενήλικα ως αναγνωστών, ιδίως σε κλάδους όπως το εικονογραφημένο βιβλίο και το crossover μυθιστόρημα (Cadden, 2011· Falconer, 2009· Beckett, 2009).

5. Η επεξεργασία τομέων και θεμάτων αιχμής του σήμερα – από την τεχνολογία, το μετανθρώπινο και τη βιοτεχνολογία έως την οικοκριτική, τη γενικευμένη παρακολούθηση και την ιδιότητα του πολίτη στις κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες του 21ου αιώνα – σε ειδολογικά πλαίσια ιστορικής, κοινωνικής και πολιτικής σκέψης που μοιάζει να ευνοούν τον αφηγηματικό πειραματισμό με τις ιδέες της υβριδικότητας και των ‘νέων αρχών’ στην κοινωνική ζωή, προεξάρχοντων ίσως κατηγοριών όπως η επιστημονική φαντασία και ποικίλα υποείδη της υποθετικής ιστορικής σκέψης (Connors, 2014· Flanagan, 2014· Basu, Broad & Hintz, 2013).

Παράλληλα, οι κειμενικές πραγματώσεις της παιδικής μυθοπλασίας δημιουργούν ένα νέο, πολύπλοκο αφηγηματικό πεδίο, πέραν των διαχωρισμών ανάμεσα στις δυνατότητες έκφρασης που προσφέρουν τα διακριτά μέσα. Νέες πρακτικές ανάγνωσης – νέες σημασίες για την ακρίβεια του τι συνιστά ανάγνωση – νέοι τρόποι και κατηγορίες αφήγησης, από τη λογοτεχνία του υπερκειμένου και τη διαδραστική μυθοπλασία έως τη διαμεσική αφήγηση, αναπτύσσονται σε και καθορίζονται από το ψηφιακό περιβάλλον (Alexander, 2011· Hayles, 2008· Jenkins, 2006).

Η γενιά του 2000

Από την επιστράτευση μιας αποστειρωμένης, σχεδόν παλαιοδημοτικής γλώσσας, που καλείται να λειτουργήσει αναγνωστικά ως γλωσσικό πρότυπο έως την αξιοποίηση πολλαπλών γλωσσικών ποικιλιών, χάριν αφηγηματικών και άλλων εκφραστικών προτεραιοτήτων· από την προσχηματική χρήση της μυθοπλασίας έως την αυτονόμησή της από τα ποικίλα παιδαγωγικά, φρονηματιστικά, ηθοπλαστικά και άλλα προγράμματα· από τις διαλείψεις της εκδοτικής αισθητικής (ανησυχητικό φαινόμενο που συνδέεται ιδίως με την ευκολία στην αυτοέκδοση) έως τις εκδόσεις-διαμάντια με συνεργασίες περιωπής του λόγου και της εικόνας· από μια υπεραπλουστευμένη εκδοχή της αισθητικής του παραμυθιού έως τη μοντέρνα και, μέχρι τινός, τη μεταμοντέρνα αισθητική, η σκηνή της κυπριακής παιδικής λογοτεχνίας των ημερών μας χαρακτηρίζεται από αντιθέσεις και από τη συνύπαρξη του παραδοσιακού (που τείνει να εκφυλιστεί σε παρωχημένο) με ποικίλες ανανεωτικές αφηγηματικές μορφές και εντυπωσιακά αφηγηματικά επιτεύγματα, τέτοια που μας επιτρέπουν να μιλάμε για μια άνοιξη της κυπριακής παιδικής λογοτεχνίας.

Η παρουσία της παραδοσιακής αισθητικής δεν είναι διόλου αμελητέα, στατιστικά μιλώντας, και εργάζεται ειδολογικά ιδίως μέσα από την ηθογραφία, τις ιστορίες ζώων, τις μαρτυρίες και τις αναμνήσεις, καθώς και τις διδακτικές μικρές ιστορίες. Εκφράζεται γλωσσικά με επιλογές που παραπέμπουν στο ιδεώδες μιας ομοιογενούς, στρωτής γλώσσας, με αρκετά παλαιοδημοτικά στοιχεία. Στις καλύτερες στιγμές της επανασυνδέεται με τις πιο μυθιστοριακές εκδοχές του παραμυθιού. Μια

σχετικά νέα τάση προς τη συγγραφή εικονογραφημένων βιβλίων και μικρών ιστοριών με στόχο να μεταδοθεί με αφηγηματικό και ευχάριστο τρόπο ένα ορισμένο γνωστικό και εννοιολογικό περιεχόμενο, ως προς την αισθητική της, θα πρέπει μάλλον να συνδεθεί με την αμείωτη ένταση του διδακτισμού και την ανυποχώρητη αντίληψη που βλέπει στο παιδί-αναγνώστη έναν παθητικό δέκτη του (ενός και βέβαιου στην αξία του) μηνύματος και του γνωστικού περιεχομένου, παρά με το σύγχρονο βιβλίο γνώσεων.

Τον χαρακτήρα της εποχής, ωστόσο, εάν με αυτό εννοούμε το καινούριο που διαμορφώνεται, δίνει μια γενιά συγγραφέων, που άλλοτε προεκτείνει και άλλοτε αναπροσανατολίζει τις εκφραστικές και μυθοπλαστικές κατακτήσεις των παλαιότερων (Θεοδούλου, 1985· Κατσώνης, 2003· Μιχαηλίδου 2004), ανανεώνοντας αφηγηματικούς τρόπους, είδη και αναπαραστάσεις: η γενιά του 2000. Εκφραστές αυτού του κλίματος είναι συγγραφείς όπως η Άντρη Αντωνίου, η Άννα Κουππάνου, ο Κυριάκος Μαργαρίτης, η Μαρίνα Μιχαηλίδου-Καδή, καθώς και ορισμένοι μεγαλύτεροι που εργάζονται σε ανάλογο κλίμα, όπως η Σάντρα Ελευθερίου, ο Φρίξος Μιχαηλίδης, η Μαρία Ολυμπίου, η Έλενα Περικλέους και η Παναγιώτα Πλησή – για να αναφέρω ορισμένους μόνον από αυτούς.

Πρόκειται για ανθρώπους με δυνατές σπουδές και παιδεία, πολλοί από τους οποίους έχουν ζήσει αρκετά χρόνια στο εξωτερικό. Σχεδόν όλοι είναι εκπαιδευτικοί, αρκετοί ενεργά μέλη του Κυπριακού Συνδέσμου Παιδικού και Νεανικού Βιβλίου και οι περισσότεροι δραστηριοποιούνται ακούραστα για την προώθηση του παιδικού και νεανικού βιβλίου και της ανάγνωσης. Οι συγγραφείς αυτοί σπάνε τα αναγνωστικά σύνορα της Κύπρου, διαβάζονται και διακρίνονται στο εξωτερικό, συνεργάζονται τόσο με κυπριακούς όσο και με ελληνικούς εκδοτικούς οίκους, οι περισσότεροι διαμένουν στην Κύπρο, κάποιοι λίγοι στην Ελλάδα. Παρακολουθούν στενά τις λογοτεχνικές εξελίξεις πέραν των συμφραζομένων της ελληνικής γραμματείας. Διαθέτουν χαρακτηριστική γλωσσική αυτοπεποίθηση και γλωσσική ανεξιθρησκία και δεν αυτολογοκρίνονται για να γράψουν “σωστά ελληνικά”. Δημοσιεύουν πρώτη φορά συγγραφική δουλειά τους μετά το 2000 και αρκετοί γεννήθηκαν, ή εν πάση περιπτώσει διαμορφώθηκαν συγγραφικά, μετά το 1974. Στα ιστορικά συμφραζόμενα της Κύπρου κάτι τέτοιο σηματοδοτεί μια ιδιαίτερη ιστορική συνείδηση με διακριτή διαλεκτική: Οι αναμνήσεις της ειρήνης και του πολέμου απομακρύνονται από την περιοχή της μαρτυρίας και οδεύουν ταχύτατα προς την περιοχή της έρευνας.

Νέα φωνές, λοιπόν, και μετασχηματισμοί ειδών, σε ορισμένους εκ των οποίων επικεντρωνόμαστε στη συνέχεια. Γνώμονας αυτών των μετασχηματισμών πάντως φαίνεται να είναι η αλλαγή των αναπαραστάσεων του παιδιού-αναγνώστη, η σχετικά ελεύθερη μείξη τρόπων, ειδών και υφολογικών επιπέδων, η αξιοποίηση της οπτικής γωνίας, η αποφυγή καθησυχαστικών και κλειστών αφηγηματικών λύσεων και το διαζύγιο με τη σοβαροφάνεια και την αυτολογοκρισία για θέματα ταμπού.

Ειδολογικοί μετασχηματισμοί

Το είδος της μικρής ιστορίας, πρώτα-πρώτα, αυτονομείται από το παραμύθι, ως φαίνεται οριστικά, καθορίζοντας νέες προδιαγραφές ποιότητας σε έναν τομέα

ταλαιπωρημένο. Κείμενα που ξετυλίγονται με γρήγορο ρυθμό, αποφεύγουν τη μακρόσυρτη αφηγηματική έκθεση και κρατούν αποστάσεις από τη συναισθηματολογία, την ωραιολογία και το γλωσσικό ξεχείλισμα. Εκφράζουν τα βιώματα των παιδιών που ζουν και μεγαλώνουν στον σύγχρονο αστικό κόσμο. Η ατμόσφαιρά τους χαρακτηρίζεται από την αίσθηση ότι το ειπωμένο από τον αφηγητή είναι ένα μόνο μέρος της ιστορίας, ενώ εκείνο που δεν λέγεται, δεν αναλύεται ή δεν εξηγείται, αφήνεται στην διάθεση του αναγνώστη. Βιβλία όπως *Το κόκκινο φόρεμα της Σαβέλ* (2014) της Μαρίνας Μιχαηλίδου-Καδή, χαρακτηριστικής εκπροσώπου του είδους, τροποποιούν τον χρονότοπο ασφάλειας και ιδιωτικότητας που συναρτάται με τον μικρόκοσμο σπίτι-σχολείο (κλασικό σκηνικό των μικρών ιστοριών) και υπογραμμίζουν πώς τα μεγάλα θέματα κατακλύζουν τη ζωή των πιο μικρών αναγνωστών. Το δε αφηγηματικό σχήμα τους περιπλέκει την εκδοχή της μονοσήμαντα αίσιας έκβασης. Πράγματι, αρκετές από τις μικρές ιστορίες της κλείνουν με κάποια μορφή απώλειας και κάποια μορφή νίκης. Στην ιστορία *Ο Νικόλας και η Έλλη* (2012), ο ελέφαντας Έλλη χάνει τη ζωή του και ο Νικόλας την αγαπημένη του φίλη για τα δικαιώματα της οποίας πάλεψε. Την κρατά όμως στη μνήμη του έχοντας γνωρίσει τη βαθιά ανάγκη όλων των έμβιων όντων για ελευθερία. Η Σεμέλη, στο *Χαμόγελο της Σεμέλης* (2011) δεν θα αγοράσει το όμορφο ποδήλατο που λαχταρούσε κι ας αποταμίευε καιρό τις μικρές της οικονομίες για να το κάνει δικό της. Όμως θα δώσει ζωή στο σκυλάκι που βρήκε στο δρόμο να υποφέρει άρρωστο και θα νιώσει ανάλαφρη – ελεύθερη. Και η Σαβέλ θα πρέπει να αποχωριστεί το αγαπημένο φόρεμα που της χάρισε η γιαγιά, το θυμητάρι με το οποίο ταυτίζεται ψυχικά, γιατί μεγάλωσε και πια δεν της κάνει.

Ανάλογη τάση αυτονόμησης διακρίνουμε και στην περίπτωση του λογοτεχνικού ονείρου, άλλοτε σε μεταϋπερρεαλιστικό και άλλοτε σε μεταμοντέρνο πλαίσιο. Εδώ τοποθετούνται βιβλία όπως *Ο Ευτύχιος Καλλέργης και η συλλογή με τους εφιάλτες* (2012) του Παναγιώτη Τσιρίδη και τα αμφίσημα στην καταγωγή τους λογοτεχνικά όνειρα: και ο *Κλέφτης ονείρων* (2006) της Παναγιώτας Πλησή, στο οποίο υλικά και τρόποι όπως η συνειρμική σύνδεση ή τα μιγαδικά πρόσωπα, τα ονειρικά αρχέτυπα κλπ., διαχέονται στο κείμενο μεταγγίζοντάς του μια σειρά από θεωρούμενες ως ονειρικές συμπεριφορές, δυσχεραίνοντας την απομόνωση της ονειρικής αφήγησης. Ή το σπονδυλωτό λογοτεχνικό όνειρο *Ροχαλίζουν οι ουρανοξύστες;* (2014) της Μαρίας Ολυμπίου με τον συνειρμό των λογοπαιγνίων, τη λεκτική φαντασία να υποσκάπτει τον κανόνα της αιτιότητας και να επικαθορίζει την αφηγηματική λογική. Η Μυρτώ, πρωταγωνίστρια του *Μπελαδομαγνήτη* (2012) της Αντρης Αντωνίου, σε μια σειρά ονείρων αλλά Ντίκενς, θα αναγνωρίσει εγκαίρως το alter ego της στην κυρία Βούλα, τη γειτόνισσα που είναι όπως και η ίδια παθιασμένη με τα βιβλία και την υπεράσπιση του προσωπικού της χώρου. Μυστήριο, χιούμορ, χριστουγεννιάτικη ιστορία, προορατικά όνειρα σε ένα βιβλίο για τον προσωπικό χώρο, την άψυχη ευταξία και τη μοναξιά, αλλά και την οικογένεια, τη φιλία, τον έρωτα, τη γοητεία του χάους και τη θορυβώδη απώλεια του ελέγχου που συνεπάγεται η ανθρώπινη επαφή. Σε αυτή την ειδολογική μεταστοιχείωση του λογοτεχνικού ονείρου που εκφράζουν τα βιβλία που αναφέραμε, χαλαρώνει ο κανόνας της διάκρισης των πραγματικοτήτων καθώς ήρωες, εικόνες,

ιδιότητες, αντικείμενα κλπ. διακινούνται ελεύθερα ανάμεσα στα διαφορετικά αφηγηματικά επίπεδα της ίδιας ιστορίας. Παράλληλα, η γενιά αυτή μας έδωσε ήδη ένα cross over μυθιστόρημα, που διόλου τυχαία τοποθετείται στην περιοχή του φανταστικού – οι αναγνώστες του είδους κινούνται πιο ελεύθερα και σε κατηγορίες εκτός της ηλικιακής τους ζώνης. Πρόκειται για, τον *Φύλακα του οκτώ* (2016), της Σάντρας Ελευθερίου, στο οποίο το παράδοξο, το ονειρικό, το μαγικό, το περιθωριακό ενσωματώνονται στο πραγματικό συνομιλώντας με τον μαγικό ρεαλισμό.

Νέες εκδοχές διαμορφώνονται και στον κλάδο των ιστοριών αστυνομικής πλοκής. Η Π.Α.Ρ.Ε.Α. των Φυτούλα Βακανά και Ανθής Πειραία στο *Μυστήριο στο σχολείο* (2008) και το *Μυστήριο της παράξενης βροχής* (2014), με τον Ευγένιο, τον Αχιλλέα, τον Αλέξη και τη Σοφία, τεσσάρων ανήσυχων παιδιών που “παίζουν” αυτόκλητα τον ρόλο των ερευνητών, χτίζει πάνω στον συνδυασμό του χιούμορ (που, σημειωτέον, διατρέχει τη γραφή της γενιάς) με την ιδέα της ομάδας ερευνητών οι οποίοι αλληλοσυμπληρώνονται βάσει των δεξιοτήτων και της προσωπικότητάς τους – κάτι ανάλογο συμβαίνει στο πλαίσιο μιας καλοκαιρινής περιπέτειας στον *Κλεμμένο θησαυρό* (2012) της Δήμητρας Χαραλάμπους. Η Π.Α.Ρ.Ε.Α. έχει χτυπήσει δύο φορές δημιουργώντας προσδοκίες για συνέχεια και τη δημιουργία μιας νέας σειράς. Ο τσαντλεριανής καταγωγής μοναχικός ερευνητής Ιγνάτιος Παπάς του Κυριάκου Μαργαρίτη πρωταγωνιστεί σε μία από τις ελάχιστες, σε Κύπρο και Ελλάδα, σειρές νεανικού νουάρ. Αν και φαίνεται ότι ο Ιγνάτιος έχει κλείσει τον κύκλο του, άφησε σημαντική παρακαταθήκη σεβασμού των νεαρών αναγνωστών και εμπλουτισμού της αστυνομικής πλοκής με τον κοινωνικό προβληματισμό. Και στο νεανικό μυθιστόρημα της Άννας Κουμπάνου, *Η εξαφάνιση της Κ. Παπαδάκου και τι έγινε εκείνο το καλοκαίρι* (2017), το (αστυνομικό) μυστήριο και οι πινελιές θρίλερ φαίνονται στενά δεμένα, σαν η άλλη όψη, μιας σειράς αλληλένδετων μυστηρίων, όπως είναι ο εαυτός, οι άλλοι και οι αποσπασματικές αφηγήσεις μέσα από τις οποίες επιχειρούμε να τα εξιχνιάσουμε (εξ ου και ο ισχυρός αυτοαναφορικός χαρακτήρας του βιβλίου). Η δε αστυνομική πλοκή αποδεικνύεται μια ευρύχωρη φόρμα για ειδολογική υβριδοποίηση με στοιχεία (ανάμεσα σε άλλα) βιογραφίας και αυτοβιογραφίας, κριτικού λόγου και ημερολογίου, επιστολής και παραμυθιού, ιστοριών ενηλικίωσης και μυθιστορήματος καλλιτεχνικής διαμόρφωσης.

Στην κοινωνική σάτιρα και την κωμωδία, διαμορφώνονται τεχνικές ανοικείωσης, παρωδίας και χιούμορ, βασισμένες σε φόρμες επικοινωνίας από το ψηφιακό περιβάλλον και σε ένα συναρπαστικό απόθεμα νέων λεξιλογίων και σύγχρονων τρόπων (από τον κινηματογράφο έως το κόμικ) που είναι απολύτως οικείο για τα παιδιά του σήμερα, τους αυτόχθονες του ψηφιακού κόσμου. Τέτοιες επιλογές ευτυχούν σε βιβλία όπως η μυθιστορηματική εγκυκλοπαίδεια αξιών, gadget και νέων περιβαλλόντων επικοινωνίας της Έλενας Περικλέους *Με τα μάτια ενός σκύλου. Η επιστροφή* (2014) της οποίας η δομή, ανάμεσα σε άλλα, υπονομεύει την αφηγηματική γραμμικότητα. Ή όπως στην *Όπερα της μαντάρας* (2014) του Φρίξου Μιχαηλίδη στο πλαίσιο της οποίας εννορηστρώνονται με μαστοριά και χιούμορ διαφορετικά κοινωνικά, επαγγελματικά και καλλιτεχνικά ιδιώματα, σε συνδυασμό με μια εμπνευσμένη εικονογράφηση.

Η επιστημονική φαντασία, τέλος, χαράζει καινούριους δρόμους και μάλιστα τέτοιους που τη βάζουν στην πρώτη γραμμή των εξελίξεων αυτού του γραμματολογικού κλάδου. Προϋποθέτουν δε στοχασμό και μελέτη, οριστικό διαζύγιο με τον διδακτισμό και την πατερναλιστική στάση απέναντι στο παιδί και τον έφηβο αναγνώστη. Σε βιβλία όπως *Η Απαγωγή του Γκάπι* (2010) και *Η εκδίκηση της Ροζάνας* (2015) της Δαμιανού Παπαδοπούλου, βρίσκουμε τη μορφή της δυστοπίας, που με τα σκοτεινά οράματά της προειδοποιεί για την περιβαλλοντική υποβάθμιση και συζητά την τεχνητή νοημοσύνη, την κλωνοποίηση και τη μετανθρώπινη συνθήκη. Στην *Απίστευτη αποκάλυψη του Σεμπάστιαν Μοντεφιόρε* (2015) της Άννας Κουμπάνου, η μυθολογία συστήνει μια δραστική πολιτική κριτική του παρόντος μέσα από την αλληγορία. Ειδικότερα του τρόπου με τον οποίο η εξουσία ελέγχει τις αναπαραστάσεις και άρα το πραγματικό και καθορίζει τις ταυτότητες. Αλλά και διερευνά αφηγηματικά, κάτι πολύτιμο αναγνωστικά, τους μηχανισμούς που χτίζουν (έστω προσωρινά) θύλακες αντίστασης και ετερονομίας, με τρόπο απολαυστικό, εύληπτο αλλά καθόλου απλοϊκό.

Αντί επιλόγου

Αυτό που αποκαλέσαμε εισαγωγικά ‘άνοιξη της κυπριακής παιδικής λογοτεχνίας’ και συνδέσαμε με μια γενικότερη τάση ανανέωσης σε επίπεδο γλώσσας, αφήγησης και ειδολογικών μορφών, εξακολουθεί εμπεδώνοντας τη μοντερνικότητα, χαράζει σταδιακά αλλά ευδιάκριτα μια μεταμοντέρνα στροφή, και όπως φαίνεται μας επιφυλάσσει πλούσιους μυθολογικούς καρπούς.

Η γενιά του 2000 και οι συνοδοιπόροι της εισάγουν τη μεταμοντέρνα αισθητική και την κουλτούρα των συγκλίσεων και των μείξεων μάλλον με περίσκεψη και σίγουρα με αργό ρυθμό. Οι παράγοντες που ενδεχομένως καθορίζουν την αργή υποδοχή του μεταμοντέρνου (υλικοί, όπως είναι το μέγεθος της αγοράς βιβλίου, έως και πολιτισμικοί, όπως είναι το σχετικό κύρος που διαθέτει ακόμη η θετικιστική σκέψη, ο προ-κριτικός ανθρωπισμός και οι παραδοσιακές ελληνορθόδοξες αξίες) απαιτούν, οπωσδήποτε, ειδική μελέτη.

Βιβλιογραφία

I. Λογοτεχνικά βιβλία

Αντωνίου, Άντρ. (2012). *Μπελαδομαγνήτης*. Εικον. Κ. Χρυσόχου. Αθήνα: Ψυχογιός.

Βακανά, Φ. & Πειραία, Ανθ. (2014). Κωδικός Π.Α.Ρ.Ε.Α. *Το Μυστήριο της παράξενης βροχής*. Εικον. Σ. Ελευθερίου. Αθήνα: Πατάκης.

Βακανά, Φ. & Πειραία, Ανθ. (2008). Κωδικός Π.Α.Ρ.Ε.Α. *Μυστήριο στο σχολείο*. Εικον. Σ. Ελευθερίου. Λευκωσία: Επιφανίου.

- Δαμιανού-Παπαδοπούλου, Γ. (2010). *Η απαγωγή του Γκάπι*. Αθήνα: Άγκυρα.
- Δαμιανού-Παπαδοπούλου, Γ. (2015). *Η εκδίκηση της Ροζάνας*. Λευκωσία: Πάργα.
- Ελευθερίου, Σ. (2016). *Ο φύλακας του οκτώ*. Αθήνα: Ελληνοεκδοτική.
- Κουμπάνου, Α. (2015). *Η Απίστευτη αποκάλυψη του Σεμπάστιαν Μοντεφιόρε*. Εικον. Δ. Μανώλαρου. Αθήνα: Κέδρος.
- Κουμπάνου, Α. (2017). *Η εξαφάνιση της Κ. Παπαδάκου και τι έγινε εκείνο το καλοκαίρι*. Αθήνα: Πατάκης.
- Μαργαρίτης, Κ. (2006). *Η συμμορία του Τολέδο*. Εικον. Β. Γρίβας. Αθήνα: Ψυχογιός.
- Μαργαρίτης, Κ. (2008). *Η αδελφότητα του σκορπιού*. Εικον. Β. Γρίβας. Αθήνα: Ψυχογιός.
- Μαργαρίτης, Κ. (2009). *Μια σονάτα για τον Ιγνάτιο*. Εικον. Β. Γρίβας. Αθήνα: Ψυχογιός.
- Μιχαηλίδης, Φρ. (2014). *Όπερα της μαντάρας*. Εικον. Φρ. Μιχαηλίδης. Λευκωσία: Πάργα.
- Μιχαηλίδου-Καδή, Μ. (2012). *Ο Νικόλας και η Έλλη*. Εικον. Β. Παπατσαρούχας. Λευκωσία: Πάργα.
- Μιχαηλίδου-Καδή, Μ. (2014). *Το κόκκινο φόρεμα της Σαβέλ*. Εικον. Ντ. Σταματιάδη. Λευκωσία: Πάργα.
- Μιχαηλίδου-Καδή, Μ. (2011). *Χαμόγελο της Σεμέλης*. Εικον. Constanze von Kitzing. Λευκωσία: Πολιτιστικό Ίδρυμα Τραπέζης Κύπρου.
- Ολυμπίου, Μ. (2014). *Ροχαλίζουν οι ουρανοξύστες*; Λευκωσία: Νέο Κύμα.
- Περικλέους, Έ. (2014). *Με τα μάτια ενός σκύλου. Η επιστροφή*. Καλλιτ. Επιμέλ. Λ. Παπαγεωργίου. Λευκωσία: Πάργα.
- Πλησή, Π. (2006). *Κλέφτης ονείρων*. Αθήνα: Κέδρος.
- Τσιρίδης, Π. (2012). *Ο Ευτύχιος Καλλέργης και η συλλογή με τους εφιάλτες*. Εικον. Σ. Παπαδοπούλου. Αθήνα: Ψυχογιός.
- Χαραλάμπους, Δ. (2012). *Ο Κλεμμένος θησαυρός*. Λευκωσία: Πάργα.

II. Μελέτες

- Alexander, B. (2011). *The New Digital Storytelling: Creating Narratives with New Media*. Santa Barbara: Praeger.
- Basu, B., Broad K. R. & Hintz, C. (2013). *Contemporary Dystopian Fiction for Young Adults. Brave New Teenagers*. London & New York: Routledge.
- Beckett, S. L. (2009). *Crossover Fiction: Global and Historical Perspectives*. London & New York: Routledge.
- Cadden, M. (2011). 'Genre as Nexus. The Novel for Children and Young Adults'. (302-312). Στο Wolf, Sh., Coats, K., Enciso, P. A. & Jenkins, Chr. (επιμ.). *Handbook of Research on Children's and Young Adult Literature*. London & New York: Routledge.
- Cadden, M. (επιμ.). (2010). *Telling Children's Stories: Narrative Theory and Children's Literature*. Lincoln & London: University of Nebraska Press.
- Connors, S. P. (επιμ.) (2014). *The Politics of Panem: Challenging Genres*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Falconer, R. (2009). *The Crossover Novel: Contemporary Children's Fiction and Its Adult Readership*. London & New York: Routledge.
- Flanagan, V. (2014). *Technology and Identity in Young Adult Fiction. The Posthuman Subject*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Goldstone, B. (2004). The postmodern picture book: A new subgenre. *Language Arts*, 81 (3), 196-204.
- Hayles, N. K. (2008). *Electronic Literature: New Horizons for the Literary*. Notre Dame, IN: University of Notre Dame Press.
- Θεοδούλου, Δ. (1985). Παιδική λογοτεχνία της Κύπρου (Προσπάθεια για ιστορική και κριτική θεώρηση). (σ. 51-56). *Διαβάζω* 123.
- Jenkins, H. (2006). *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. New York: New York University Press.
- Κατσώνης, Κ. (2003). *Νεότερες εξελίξεις στη λογοτεχνία της Κύπρου για παιδιά και νέους*. Λευκωσία: Πάργα.
- Μιχαηλίδου, Μ. (2004). Το παιδικό και νεανικό μυθιστόρημα στην Κύπρο από το 1980 έως σήμερα. (230-241). Στο Τ. Τσιλιμένη (επιμ.). *Το σύγχρονο ελληνικό παιδικό-νεανικό μυθιστόρημα*. Αθήνα: Σύγχρονοι ορίζοντες.

Nikolajeva, M. (1996). *Children's Literature Comes of Age: Toward a New Aesthetic*. London & New York: Routledge.